

Nr 644

Av herr von Friesen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till brottsbalk.

(Lika lydande med motion nr 539 i Första kammaren)

Bland de många nyheter som finns i Kungl. Maj:ts proposition 1962:10 om en ny brottsbalk finns också förslag om den språkliga utformningen. Gamla uttryck såsom dobbleri har dragits fram. För svenskt språkbruk nya termer såsom svindleri har införts. Mot detta torde inte vara något att invända. Man kan räkna med att orden inom kort blir allmänt godtagna på samma sätt som häleri, vilken term på några år blivit accepterad och förstådd.

Det förefaller mig dock som de förslag som nu görs även omfattar sådana vilkas värde kan betvivlas. Som exempel på mindre lyckade eller diskutabla förslag skall här nämnas några:

I 3 kap. 2 § talas om mord. Det heter ordagrant: Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till de omständigheter som föranlett gärningen eller eljest att anse som mindre grovt, dömes för dråp . . .

Att beteckna uppsåtligt dödande som mindre grovt torde för de flesta framstå som stötande och föga överensstämmande med vanliga etiska normer. Däremot kan hänsyn till omständigheterna göra att gärningen skall bedömas mildare.

I 4 kap. förefaller att i påfallande grad ha kommit med termer vilka delvis står i strid med varandra eller icke överensstämmer med svenskt språkbruk. I 1 § talas sålunda om »människorov» då »någon bemäktigar sig eller bortför eller inspärrar barn eller annan med uppsåt att skada honom till liv eller hälsa eller tvinga honom till tjänst eller att utöva utpressning». Ordet rov förutsätter ett våldsamt tillvägagångssätt, vilket inte torde vara fallet med paragrafens syfte. Den avser även andra former av bemäktigande.

I samma kapitel talas i 2 § om frihetsberövande. Vad som avses måste vara »olaga frihetsberövande». Man kan väl göra ett frihetsberövande för att exempelvis transportera en person till anstalt av något slag.

Följande 3 § har fått lydelsen:

Den som eljest, medelst olaga tvång eller vilseledande, föranleder att någon kommer i krigs- eller arbetstjänst eller annat dylikt tvångstillstånd eller förmår någon att begiva sig till eller kvarstanna å utrikes ort, där

han kan befaras bliva utsatt för förföljelse eller utnyttjad till otuktigt levnadssätt eller på annat sätt råka i nödläge dömes för försättande i nödläge till fängelse, lägst ett och högst tio år.

Här förefaller två icke jämförbara begrepp ha sammanförts. Indirekt säges i den faktiskt att man »medelst laga tvång . . . kan förmå någon att be-giva sig till utrikes ort där han kan bli utsatt för förföljelse eller utnyttjad till otuktigt levnadssätt».

I kapitlets 9 § talas om »intrång i förvar». Termen överensstämmer inte med svenskt språkbruk, eftersom den avser att täcka även brott mot brev- och telegramhemlighet. Lämpligast torde vara att dela paragrafen i två avsnitt.

Kap. 7 2 § avser den påföljd som skall följa »om någon gifter sig med den som till följd av sinnessjukdom eller tillfällig sinnesförvirring eller av annan sådan orsak ej äger rättslig handlingsförmåga . . . », då skall dömas för »olaga giftermål». Denna term torde närmast föra tankarna till äkten-skap inom »förbjudna leder» alltså då släktskap eller därmed likställda skäl hindrar äktenskap eller till olaga vigsel. Vad som här avses torde lämp-ligen böra betecknas på annat sätt.

I kapitlets 3 § behandlas undanstickande eller förbytande av barn. Be-teckningen »förvanskande av familjeställning» som man här stannat för torde för lekmannen framstå som obegriplig, och även av juristen torde här krävas studier av ordsammanställningen för att han skall förstå vad som döljer sig bakom den.

I 13 kap. 3 § förekommer som beteckning termen »allmänfarlig ödeläg-gelse». Beteckningen är alltför vittfamnande och täcker knappast de gär-ningar som åsyftas. Den i remissbehandlingen föreslagna beteckningen »nidingsverk» torde ge bättre vägledning om vad som avses.

13 kapitlets 8 § lyder:

Framkallar någon allmän fara för djur eller växter medelst gift eller ge-nom att överföra eller sprida elakartad sjukdom eller genom att sprida skadedjur eller ogräs eller på annat dylikt sätt, dömes för förgöring till böter eller fängelse i högst två år.

Har man tillgång till ordbok, kan konstateras att »ohyra såsom bladlöss kan förgöras medelst besprutning». Men dessutom kan konstateras att or-det förgöra mestadels betyder förhäxa. I »Nusvensk ordbok» nämnes i me-ningen »förhäxades» att »boskap förgjordes». Vanligt är ju dagligdags talet om att något är förgjort. Termen torde av detta skäl lämpligen utgå, då den lätt kan ges en icke avsedd innebörd.

Dessa exempel torde räcka för att visa att innan proposition 1962:10 godtages krävs en noggrann genomgång av dess text.

Under hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 10 med förslag till brottsbalk måtte vid genomgången av lagtexten beakta vad ovan anförts och vidtagna erforderliga ändringar.

Stockholm den 13 februari 1962

Bertil von Friesen